

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 90 K, na $\frac{1}{2}$ strani 60 K, na $\frac{1}{3}$ strani 30 K, na $\frac{1}{4}$ strani 15 K in na $\frac{1}{8}$ strani 8 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta. Vsaka vrsta v »Malih naznanilih« stane 30 h.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 10. V Ljubljani, 31. maja 1916. Letnik XXXIII.

Obseg: Radič — izvrstna prasičja klaja. — Zajčarna Podrožnikom. — Nabiranje in pridelovanje travnega semena v letu 1916. — Skropljenje trt proti peronospori v letošnjem letu. — Vojne naredbe. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — **Inserati.**

Radič — izvrstna prasičja klaja.

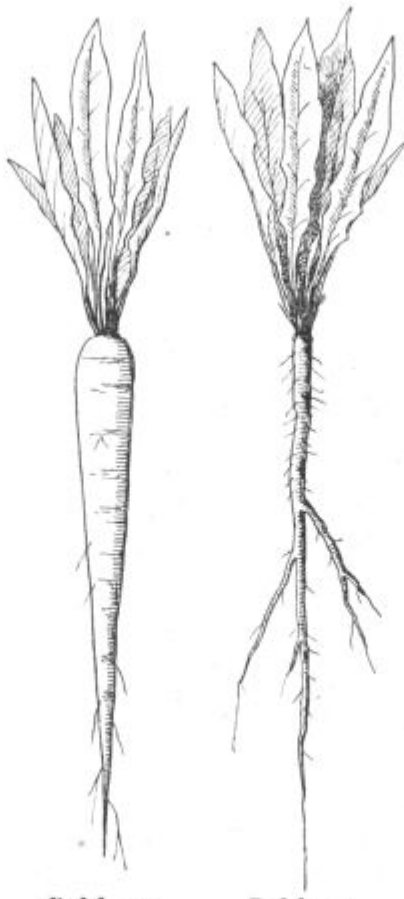
Naša prasičereja trpi danes najbolj zaradi pomanjkanja potrebne močne krme. Kaj pomaga visoka cena pri prasičih, če pa ne smemo pokladati doma pridelanega žita! Močna krmila, ki so naprodaj, so pa tako draga, da jih ni mogoče pokladati.

Na ta način mora propadati reja praset in pitanje prasičev. Zato nam tudi manjka praset in masti.

Ako naj prasičerejo zopet popravimo, moramo imeti dovolj ječmena in turščice na razpolago. Pridelovati moramo pa tudi druga tečna krmila, ki so se izkazala v zadnjem času kot dobra krmila.

Tu sem spada tudi radič ali zelena cikorija.

Ta rastlina še ni tako znana kakor zasluži, zato je potrebno, da jo n kratko opišemo. Radič je važen, ker daje prasičem res zdravo, tečno in sočno zeleno klajo v poletnem času. Ta rastlina je dvoletna in rase pri nas semintja tudi divje. Ta divji ali samoraški radič se nabira kakor regrad za solato. Če ga pa sejemo na dobro obdelano in gnojeno zemljo, nam pa bujno rase in daje že prvo leto lahko po štiri bogate košnje sočnega in obilnega listja, ki daje izvrstno klajo prasičem. Drugo leto dobimo v zgodnji pomladi še eno

Podoba 18.

Podoba 19.

košnjo, če ga nočemo pustiti za seme. Po tej košnji ga je preorati in prostor obdelati za kako drugo rastlino.

Radič, ki ga pridelujemo za prasičjo klajo, ni nič drugega, kakor vrsta cikorije, ki se seje zaradi zelenih listov, ki dajejo izvrstno prasičjo klajo in prav dobro solato, zlasti za zimski čas, in ki se odlikuje od prave cikorije le v tem, da se ta cikorija prideluje zaradi korenin, kakor je razvidno iz podobe 18. in 19. Prava cikorija ima debelo in sočno korenino, podobno pesni korenini in se rabi za primes h kavi, če jo žgemo in zmeljemo. Radič ali zelena cikorija ima pa bolj drobno in bolj lesnato korenino. Med obema vrstama je taka razlika, kakor med peso in mangoldom. Mangold je, kakor znano, pesna vrsta, ki se seje zaradi sočnih zelenih listov, ki dajejo prav dobro špinacio, pa tudi dobro klajo za prasiče.

Radič daje prasičem tečno in zdravo klajo, zdravo tudi zaradi svoje grenčice, ki vpliva prav ugodno na želodec in na boljšo prebavo. Nekteri prasičerejci hočejo celo vedeti, da se z radičem rejeni prasiči bolj upirajo želodčnim boleznim in tudi pred nevarno rdečico, ker te grenke snovi v krmi odvrčajo škodljivi vpliv gliv, ki povzroča to kugo. Seveda so to domnevanja, ki potrebujejo šele natančnih preiskav na živino-zdravniških zavodih, preden se zamore izreči o tem

kaka sodba. Gotovo pa je, da vpliva radič s svojo grenčico ugodno na prebavo in da deluje nekako tako v živalskem želodcu, kakor različna grenka zdravila, ki jih dajemo pri slabi in težki njegovi prebavnosti.

Ker je radič samnasebi tudi tečna krma, ga je priporočati povsod, kjer se pečamo s prasičerejo. Da pa dobimo bogate košnje, ga moramo seveda skrbno pridelovati. Radič potrebuje tako skrbno obdelane in tako dobro gnojene zemlje kakor pesa ali pa druge zeljnate okopavine. Tudi mu je zemlja globokeje obdelati, da zamorejo korenine globoko v zemljo. V tem oziru je radič podoben nemški detelji, ki dela tudi globoke in močne korenine. Sejati ga je pa v zgodnji pomladi; za setev ni jemati semena od prave cikorijske, ki daje navsezadnje, če se naširoko poseje, tudi več listja in manj korenin, torej ne od magdeburške, šlezjske ali kake take cikorijske, ampak od navadnega radiča, ki se seje tudi kot vrtna rastlina za zimsko solato. Seme radiča je enako semenu endivije, s katero je radič v najbližjem sorodstvu. Za 1 ha je treba 5 do 7 kg semena, za en mernik posetve torej dobrega $\frac{1}{2}$ kilograma. — Tako seme se dobiva tudi pri A. Globelniku v Bršljinu p. Novo mesto. Najbolje pa je seveda, če si pozneje potrebno seme sami pridelamo. Za letos je seveda ta setev zamujena, opozarjamo pa že sedaj na to, da naj se naši prasičerejci za prihodnjo pomlad pravočasno pobrigajo za to setev, da bodo tudi na ta način pridelali kaj več prasičje klaje. Rohrman.

Zajčarna Podrožnikom.

C. in kr. armadno poveljstvo je v oktobru leta 1915. v Ljubljani Podrožnikom blizu meščanskega strelišča ustanovilo zavod za rejo domačih zajcev. Ta zavod ima namen, gojiti posebej zajce takih pasem, ki so se zlasti dobro obnesle, da jih oddaja malim zavodom za gojenje zajcev na Kranjskem, ter tako pospešuje rejo istih in pomaga glede pomanjkanja mesa.

Zavod je moderno urejen in šteje sedaj nad 1000 zajcev, med katerim je kakih 470 plemenskih zajcev (400 zajkelj in 70 zajcev).

Vsaka zajklja rodi — povprečno računano — vsako leto 30 mladičev in je vsled tega mogoče vzgojiti Podrožnikom na leto kakih 12.000 zajcev, kar znaša kakih 48 do 50.000 kilogramov mesa na leto.

V zavodu so zastopana najrazličnejša, zlahtna in navadna plemena, kakor srebrni orjak, sivi srebrec, rumeni srebrec, nemški pisani orjak, belgijski orjak, belgijski železar in francoski mrkač.

V velikih, udobnih in skrajno snažnih prostorih so nabiti jako poučni lepaki, ki podajajo važna pojasnila o vsem, kar se tiče gojenja zajcev. Tako na primer je povedano, da je Francija samo s prebitkom vzgojenih domačih zajcev zaslužila na leto nad 160 milijonov frankov in da je Belgija pred vojno prodala na leto samo na Angleško za 26 milijonov frankov zajcev.

Meso domačega zajca igra v ljudski prehrani na Francoskem, v Belgiji in v Nemčiji veliko vlogo. Če je to meso primerno pripravljeno je — ne samo jako redilno — nego tudi izborna jed. Pri nas imajo ljudje nekako nezaupanje do mesa domačega zajca, a to prav gotovo le vsled tega, ker ne znajo zajca primerno pripraviti.

Tudi zajčje kože nikakor ni podcenjevati. Kožuh je topel, trpežen in zlasti sedaj, ko so se vse vrste kožuhov silno podražile, razmeroma zelo poceni.

Da je gojenje domačih zajcev jako dobičkanosno, je po teh pojasnilih pač popolnoma jasno.

Da bi tudi civilno občinstvo spoznalo to poučno posebno napravo, je armadno poveljstvo dovolilo, da si sme vsakdo zavod ogledati začevši od nedelje dne 21. t. m. vsako nedeljo in vsak praznik od 2. do 7. popoldne proti vstopnini 20 vinarjev za osebo na korist soškemu zakladu, ki služi za podporo bojevnikov ob Soči, ki so postali nezmožni za delo.

Kdor hoče kupiti zajce za rejo ali za klanje, si lahko ogleda zavod ob torkih, četrčkih in sobotah od 2. do 5. ure popoldne proti zgoraj navedeni vstopnini in si lahko sam izbere primerne mlade živali.

Vsako zahtevano pojasnilo o reji domačih zajcev daje rade volje vsem interesentom vodja zavoda za zajčjo rejo: stotnik-avditor dr. Štefan Voszka zgoraj imenovane dni v prostorih zavoda samega pa tudi sicer v hiši Poljanska cesta št. 13, II. nadstropje, vrata 19.

Op. uredništva: Ta članek nam je bil doposlan od vodstva zajčarne Podrožnikom v Ljubljani. Pri-pomnimo, da smo si zajčarno ogledali in moramo priznati, da je jako primerno in vzorno napravljena. Predvsem je opaziti strogo snago, kar je za rejo takih živali neobhodno potrebno. Dr. Voszka je jako vnet rejec, ki se je pečal z rejo domačih zajcev že dolgo let pred vojno in je spisal tudi kratko knjižico o reji teh živali. Knjižica je pisana v ogrskem jeziku, a bo tudi v slovenščino prestavljena. O ceni bomo še svoječasnno poročali. Za svoje vestno in neumorno ter neplačano delo je dobil dr. Voszka priznanje in pohvalo armadnega poveljstva.

Zavod oddaja plemenske živali jako poceni (2 do 4 K), to pa zato, da bi se reja domačih zajcev zlasti sedaj še posebno razvila. Drugo meso je silno drago in tudi dobiti ga ni lahko v vsaki množini, meso domačih zajcev pa je poceni in še redilnejše kot kako drugo. Po 3—4 mesece stari mladiči so zreli za zakol in so izvrstna slaščica, ako se jih pravilno pripravi. Reja teh živali ima za vsakega posameznika veliko pomena, zlasti pa za posestnike v bližini mest, ki si lahko ustvarijo prav lepe dohodke, kajti te živali se nenavadno hitro množijo in so hitro sposobne bodisi za nadaljno plemenitev ali pa za zakol; s hrano pa so kmalu zadovoljne. O tem smo pisali že v lanskem „Kmetovalcu“ od 28. februarja pod naslovom „Meso poceni! (Reja kuncev)“.

Kdor se za rejo zanima, dobi tozadevnih navodil pri dr. Voszki ali pa pri naši družbi. Povdarjamo, da čas za rejo kuncev za zakol in trg še ni bil nikoli tako ugoden kakor je sedaj in to rejo seveda kar najtopleje priporočamo ter želimo, da bi se namen armadnega poveljstva ublažiti pomanjkanje mesa v polni meri obnesel. J.

Nabiranje in pridelovanje travnega semena v letu 1916.

Dosedaj smo dobivali skoro vsa travna semena, kolikor jih je bilo treba, iz tujih dežel: iz Angleške in iz Francoske ali pa preko morja iz Amerike in Avstralije, in to ne le Avstrija, ampak tudi Nemčija. — Zato se pa sedaj, ko je vsled vojne ves uvoz pre-trgan, zelo občuti pomanjkanje travnega in deteljnega semena.

Ker je treba zlasti v sedanjih razmerah, ko so tečna krmila tako draga in ko nekterih izmed njih za noben denar ni mogoče dobiti, prav dosti suhe krme, če nočemo, da se zniža število živine, zato ne preostaja drugega nego nabirati travno seme in pa travo sejati;

vsak naj sodeluje po svojih močeh in v svojem delokrogu pri preskrbi avstrijskih poljedelcev s semenom, potrebnim za pridelovanje krme.

Pri nas rasto skoraj povsod vse trave, katerih semena sedaj ni nič naprodaj ali pa le malo, pa še to po silno visokih cenah. Ker se nahajajo te trave ponekod skoro nemešane po travnikih, po mejah, po tratih in ob jarkih in ker zore ob različnih časih, zato se da travno seme smukati. S posebnim pridom bi se dalo porabiti otroke pod primernim vodstvom za smukanje travnega semena. Najboljši njih nadzorniki bi bili njihovi učitelji, ki bi tudi najlaže izmed vseh za to sposobnih oseb na deželi dognali, kdaj je treba kako travo smukati. Nadzorovati bi mogli pri tem delu otroke cele občine skupaj, obenem pa skrbeti za to, da bi smukali o pravem času, to je tedaj, ko bo trava zrela. Nabrano seme bi izročili kmetijskim podružnicam, te pa bi svoje zaloge naznanile kmetijskim družbam ali pa skladiščem, obenem pa vpslale vzorec, to je okoli 100 g semena, c. kr. zavodu za preskušanje semena na Dunaj, ki bi seme brezplačno preiskalo, preizkusilo in določilo ceno po vrednosti.

Vsak kmet naj pusti letos travo na sto do dvesto kvadratnih metrih svojega najboljšega travnika dozoreti, seme naj po košnji spravi ter naj ga prihodnje leto poseje na svojem ali pa naj ga da sosedom, da obsejejo slabo zaraščene prostore svojih travnikov.

V navadnih časih umen gospodar sicer ne bo tako prideloval potrebnih travnih semen, ker bi dobil le prav različne mešanice semena raznih sočasno zrelih trav, katere bi bilo treba še izpopolnjevati s semenom drugih krmskih rastlin, to je detelj in nizkih trav, da bi bile vsaj približno dobre za trajno setev. — Tako pridobivanje travnega semena je primerno seveda le izjemoma, n. pr. sedaj, ko ga tako zelo primanjkuje.

Seveda bi smeli šolarji nabirati seme po tujih zemljiščih le, če bi dobili posestniki za to primerno odškodnino; to bi plačal tisti, ki bi prevzel travno seme, da bi ga naprej prodal, torej občinski urad ali pa kmetijska podružnica ali pa seveda tudi kaka gospodarska zadruga. Odškodnino bi si ta izplačal iz izkupička za seme, prodano skladiščem ali pa semenskim trgovcem, ki bi ga morali pred nadaljno prodajo še prav dobro očistiti.

Seme, dobljeno na ta način, bi bilo mešanica semen raznih trav; na dobrih gorskih travnikih dobljeno seme bi bilo v prvi vrsti ono zlate pahovke, travniške bilnice in pasje trave, na niže ležečih travnikih pa francoske pahovke, torej takih, ki precej istočasno zore in ki dajo največ krme. Ceno teh mešanic bi pa določila v vsakem slučaju posebej c. kr. semenska kontrolna postaja po deležih ene in druge teh trav v mešanici.

Izmed tistih trav, katerih seme naj se nabira letos kolikor mogoče čisto, to je nepomešano z drugimi travnimi semeni, ker se trgovcem hitro in dobro proda, je predvsem treba omeniti lisičji rep, trstikasto bilnico, rdečo bilnico in travniško latovko.

Travniški lisičji rep rase na mokrih travnikih navadno gosto skupaj, cvete zelo zgodaj, že v aprilu, dlakasto seme, ki se da prav lahko smukati, pa dozori že junija.

Tudi trstikasta bilnica je zelo razširjena po mokrih travnikih, po nizkih lokah ob rekah in jarkih in pa po nanešenih bregovih ob jezerih. Zrase višje od moža, dela dosti semena, ki pa dozori šele v drugi polovici julija. Dosti rdeče bilnice je videti

prav pogosto po tratih gorskih in planinskih gozdov; ta zori že začetkom julija. Seveda se obenem s temi nabere tudi semena drugih sorodnih bilnic, zlasti raznoliste bilnice, ovčje trave in pa semena nekterih sočasno zorečih na takih krajih pogostih travniških plevelov, kar pa vrednosti semena ne škoduje, ker ti pleveli na travnikih itak ne uspevajo dobro. (Konec sledi.)

Škropljenje trt proti peronospori v letošnjem letu.

(Dalje).

Snov, ki jo je uporabil dr. Kaserer pri tenaksu in jo je v to svrhu primešal galici, je žveplenokisla glina. V enem kilogramu tenaksa je namreč poleg 43 dkg zmlete modre galice, primerna množina žgane sode in končno še nekaj žveplenokisla glina. Tenaks je torej burgundska ali galičnosodnata škropilna zmes, ki vsebuje kot tretjo snov še žveplenokislo glino. Žveplenokisla glina se v tenaksovi brozgi izpremeni v nje hidrat in ta učinkuje lepljivo na bakren hidrat.

Raba tenaksa je zelo preprosta. Na 100 l vode se vzame za prvo škropljenje 1 kg, za drugo in tretje pa 1½ kg (kvečjemu 2 kg) tenaksa. Prašek se polagoma stresa v pripravljeno vodo in ko se je v njej dobro razmešal, je škropilna zmes brez vsakega daljšega dodatka pripravljena in se ž njo lahko takoj škropi. Ta hitra in preprosta priprava škropilne zmesi je največja prednost tenaksa.

Vsaj se pripravi v nezanesljivem vremenu ali po potrebi škropilna zmes lahko za vsako brento vode posebej. Treba je le brento zmeriti in potrebno množino tenaksa, to je na vsak liter 1, 1½ do 2 dkg odtehtati. Če je tenaks star, se prašek sprime v kepice, ki jih je treba zdrobiti. To se zgodi najbolje na ta način, da se prašek preseje preko gostega sítá, na pr. takega, kakor se ga rabi za presejanje moke.

5. Martinijeva škropilna zmes.

Ime je dobila ta zmes po prof. Martiniju v Coneglianu (Koneljanu) v Italiji. Martinijeva zmes je prav podobna tenaksu, tako da bi lahko rekli, da je doma pripravljen tenaks.

Martinijeva zmes je bordoska (galičnoapnena) škropilna zmes, pri kateri smo polovico galice nadomestili z galunom.

Galun vsebuje namreč žveplenokislo glino, ki se pri napravi škropilne zmesi iz njega izloči in učinkuje potem ravnotako, kakor žveplenokisla glina v tenaksu, namreč da galica na trti bolje drži. Zato se lahko vzame galice polovico manj kot sicer in se doseže isti učinek.

Prof. Martini priporoča za napravo 100 litrov škropilne zmesi 40 dkg galice, 40 dkg galuna in 50 dkg neugašenega, oziroma še enkrat toliko (1 kg) ugašenega apna.

Ta zmes se je v Italiji prav dobro obnesla. Ker imamo pa pri nas bolj mokro podnebje kot v Italiji, se za naše razmere priporoča vzeti galice nekaj več.

Podpisani je leta 1915 izvršil poskušnje z močnejšo Martinijevo zmesjo, ki se je vkljub zelo mokrem poletju izvrstno obnesla. Na podlagi teh poskusenj priporoča vzeti na 100 l vode za prvo škropljenje (konce majnika ali začetkom junija) 1½ kg galice, 1½ kg galuna in 65 dkg neugašenega ali

pa dvakrat toliko (130 *dkg*, to je približno $1\frac{1}{2}$ *kg*) ugašenega apna.

Za drugo in ostala škropljenja je vzeti za polovico vsake snovi več, torej $\frac{3}{4}$ *kg* galice, $\frac{3}{4}$ *kg* galuna in 1 *kg* neugašenega ali pa 2 *kg* ugašenega apna.

Kdor ima dovolj galice, vzame lehkó, zlasti če je poletje zelo mokro, namesto $\frac{3}{4}$ *kg* tudi 1 *kg* galice, več pa nikakor ne, ker je to nepotrebno in potratno.

Martinijeva zmes je za nas letos, ko je galice malo in ko je zelo draga, največje važnosti. Po zaslugi ravnatelja kmetijske družbe, gosp. ces. svetnika Pirca, bomo gotovo dobili vsaj polovico te galice, kot smo jo dobivali prejšnja leta.

Tudi potreben galun se bo dobil. Če rabimo torej vsi splošno Martinijevo zmes, lahko izhajamo in bomo lahko vse vinograde poškopili, drugače pa ne. Pa tudi prihranili bomo dosti, če izhajamo s polovično množino galice kot sicer. Galica stane letos 4 K ali še več, galun pa kvečjemu 60 v kilogram. Pri vsakih sto litrih enoprocentne škropilne zmesi prihranimo že 1 K 40 h, pri $1\frac{1}{2}$ odstotni zmesi pa 2 K 10 h. Če rabimo na leto in oral pri trikratnem škropljenju okroglo 13 *hl* škropilne tekočine, prihranimo torej pri oralu vinograda najmanj 26 K. Na celem Kranjskem pri kakih 10.000 oralih novih vinogradov, znaša ta prihranek skoraj četrta milijona kron. Za naše revne razmere je to pač uvaževanja vredna svota.

Uverjen sem, da bodo vinogradniki, ko se bodo sami o izvrstnem učinku Martinijeve zmesi prepričali, tudi pozneje rajše ž njo škropili kot s samo galico, brez galuna.

Pripraviti Martinijevo (galično-galunovo-apneno) zmes ni nič težavnejše kot pripraviti navadno galično apneno (bordsko zmes).

Namesto same galice se vzame polovico galice in polovico galuna in se oboje, to je galica in galun hkrati raztopi v čeburu vode v notri obešenem košku ali vreči, v prej odvzeti vodi se pa razmeša odtehtano apno v prav redek belež. Ko sta se galica in galun raztopila, se precedi apnen belež v to raztopino, se ž njo dobro premeša in z reagenčnim popirjem preskusi, ali je dovolj apna. Če kaže reagenčni popir pravo barvo je vse v redu in lahko škropimo. Kmalu bomo sami opazili, da ta zmes dlje časa na trti ostane, kakor če škropimo s samo galico in v tem ravno leži njena prednost in njena učinkovitost vkljub manjši množini galice, ki je v njej.

Vsem kranjskim vinogradnikom svetujem še enkrat nujno: Škropite letos vsi, ki imate galico, z Martinijevo škropilno zmesjo!

Ako bi nam galuna primanjkovalo, vzeli ga bomo brez škode za drugo in tretje škropljenje nekaj manj kot galice, in sicer na $\frac{3}{4}$ *kg* galice samo $\frac{1}{2}$ *kg* galuna. (Dalje sledi.)

VOJNE NAREDBE.

Nove cene za klavno govejo živino.

Glasom odredbe c. kr. deželne vlade z dne 21. maja t. l., ki stopi takoj v veljavo, so sedaj določene nove cene za klavno govejo živino, ki pa niso več maksimalne, ampak take, po katerih se je ravnati, t. j. cene so določene z ozirom na kakovost živine in velja najvišja cena le za najboljše, popolnoma izpitane živali, dočim velja najnižja cena za medle živali. V okviru teh cen se more torej živina plačevati po njeni kakovosti.

Te nove cene so sledeče:
za vole po kakovosti K 2'40 do K 2'70

in za drugo klavno goved po kakovosti K 2'— do K 2'40 za *kg* žive teže.

Kdo sme nakupovati govejo živino od hiše do hiše?

Kupčija z govejo živino, zlasti s klavno, se je začasno nanovo uredila, dokler se končno stalno ne uredi po posebni cesarski naredbi, ki kmalu izide. Začasno je ta kupčija urejena z odredbami c. kr. deželne vlade, ki so spodaj natisnjene. Prav posebej se opozarja na določbo, da smejo le tiste vojaške formacije neposredno kupovati klavno govejo živino, ki se izkažejo s tozadevno izkaznico. Za vojaštvo bo klavno živino kupovala »Kranjska deželna poslovalnica za nabavo klavne živine«, in sicer pod nadzorstvom deželne komisije za ureditev prometa z govejo živino na Kranjskem. Ta komisija bo imela pravico, terjati živino za vojaštvo in naj se zato nihče ne brani prodati svoje živine imenovani poslovalnici, drugače se mu bo uradno odvzela in plačala po najnižji ceni.

Ukaz c. kr. deželnega predsednika na Kranjskem

z dne 21. maja 1916, št. 17.051.,

o nakupovanju goveje živine hodé.

Na podstavi § 4. min. ukaza z dne 8. maja 1915, drž. zak. št. 115., o trgovini z živino, se zaukazuje tako:

§ 1.

S t. u. razglasom z dne 11. maja 1915, dež. zak. št. 11., izdana prepoved nakupovanja živine hodé od hiše, ne velja:

1.) Za osebe, ki nakupujejo za »Kranjsko deželno poslovalnico za nabavo klavne živine«, in se o tem izkažejo z na ime se glasečo izkaznico, ki jo je izdala deželna komisija za ureditev prometa z živino v vojvodini Kranjski;

2.) za samoporabnike (osebito mesarje, vojaške formacije, ki se posebej določijo), ki se izkažejo z na ime se glasečo izkaznico, ki jo je izdala deželna komisija za ureditev prometa z živino v vojvodini Kranjski;

3.) za nakupe živine za rejo in delo, ki se predloži za nje potrdilo občinskega urada kraja namembe, da se bo porabila živina, ki se naj nakupi, za rejo in delo. To potrdilo mora občinski predstojnik stojišča kupljene živine odvzeti, ki izroči živinski potni list in je poslati deželni komisiji za ureditev prometa z živino v vojvodini Kranjski.

Od deželne vlade v posameznih primerih dovoljene izjeme od prepovedi, izdane s t. u. razglasom z dne 11. maja 1916, dež. zak. št. 11., izgube veljavo.

§ 2.

Ta ukaz dobi moč z dnem razglasitve.

C. kr. deželni predsednik:

Henrik grof Attems s. r.

Ukaz c. kr. deželnega predsednika za Kranjsko

z dne 21. maja 1916, št. 17.051.,

o izdajanju živinskih potnih listov za govejo živino v času, dokler traja vojno stanje.

Za dobo, dokler traja vojno stanje, zaukazuje tako:

§ 1.

Na podlagi določil § 8. zakona z dne 6. avgusta 1909, drž. zak. št. 177., o odvrčanju in zatiranju živinskih kužnih bolezni, se prenese pravica, izdajati živinske potne liste za govedo, ki naj se spravi preko meje kranjske kronovine, političnim okrajnim oblastvom stojišča te živine.

§ 2.

Politična okrajna oblasta smejo izdati take živinske potne liste (§ 1.) samo na podstavi posebnega dovoljenja, ki ga izda kranjska deželna vlada od primera do primera.

Dotičnim prošnjam naj se priloži ogledni list oglednika (Izvršilni predpis k § 8. zakona o živinskih kužn. bol.).

§ 3.

Prestopki tega ukaza se kaznujejo po kazenskih določilih zakona z dne 6. avgusta 1909, drž. zak. št. 177.

§ 4.

Ta ukaz dobi moč z dnem razglasitve.

C. kr. deželni predsednik:

Henrik grof Attems s. r.

Ne prodajajte zemljišč ali celih posestev!

C. kr. deželna vlada za Kranjsko prav umestno tole razglašča:

Dogaja se, da brezvestni špekulantje kmetijsko prebivalstvo s tem skušajo oškodovati, da ga pregovarjajo k prodaji zemljišč ali celih posestev, češ da bodo zemljišča vsled vojne izgubila na vrednosti.

Napram takem sleparskem prigovarjanju je z vso strogostjo nastopati.

Na povelje in in kr. poveljništva južnozpadne armade z dne 8. maja t. l., štev. 22.016., se c. kr. okrajna glavartstva pozovejo potom primerne razglasitve po občinah prebivalstvo poučiti, da zemljišča po vojni ne bodo ne le izgubila kaj na svoji vrednosti, nasprotno, njih vrednost se bo znatno dvignila in stalno rasla in zato je posestnike odločno pred prodajo svojih zemljišč svariti.

Če se pri pregledovanju (cenzuri) pisem zasledi kaka nameravana špekulacija z zemljišči ali zapeljevanje v tako prodajo ter je domnevati kako kazensko dejanje, potem je to takoj sodišču naznaniti.

Knezoškofjski ordinariat v Ljubljani in c. kr. kmetijska družba kranjska sta pozvati, da tudi ona dva v svojem delokrogu prebivalstvo tozadevno opozorita in poučita.

Dovolitev klanja mlajše govedi. Po dosedanjih naredbah je bilo prepovedano klati govejo živino, ki še nima dveh parov stalnih zob, t. j., ki še ni dvakrat menjala zobov in je torej stara dveinpol leti. Glasom naredbe c. kr. kmetijskega ministrstva z dne 25. t. m. se pa smejo klati voli, biki in junice, ki so mlajše in ki so vsaj enkrat menjale par zobov.

Nakup pridelkov zemlje skupno kar na polju ali upanje na žetev za določeno ceno je prepovedan in upeljavjen glasom ministrske naredbe z dne 12. maja 1916. Ta prepoved ne velja za vinski in sadni pridelek. Tuzemskega žita letošnjega pridelka se ne sme prodajati in kupovati pred 1. julijem t. l. in krompirja ne pred 1. septembrom t. l., izvzemši zgodnji krompir. Te določbe pa ne veljajo za vojno upravo, za Zavod za promet z žitom ob času vojne in za Centralo krmil. Prestopki te naredbe se kaznujejo z denarno globo do 5000 K ali z zaporom do 6 mesecev.

Zasega živinske krme, ki se doma ne potrebuje. Da se pokrije potrebščina armade, je poveljstvo 5. armade (odd. Q.) z odredbo z dne 9. maja 1916, št. 17940, zaseglo vse seno, otavo, slamo in steljo na Kranjskem, kar se je ne potrebuje doma. Izvoz navedenih predmetov, ozir. naturalij bodisi za vojaštvo, bodisi za zasebnike, je brez posebnega dovoljenja armadnega poveljstva (odd. Q.) prepovedan. Če bi se pa navzlic temu skušalo navedene naturalije izvažati, imajo pa železniške postaje in orožništvo

nalog, da take pošiljatve zaplenijo in oddajo etapnemu skladišču v Zalogu.

Slabo opravljanje izposojenih vojaških konj.

Vojno ministrstvo je sporočilo kmetijskemu ministrstvu, da se v zadnjem času množe slučajji, da so se morali konji, ki so bili izposojeni v svrhu poljedelskih del, vsled slabega krmljenja in prehude gonje zopet odvzeti uporabnikom. Na podlagi razpisa c. kr. kmetijskega ministrstva se je okrajnim oblastvom naročilo pojasniti takim posestnikom, ki si za obdelanje polja izposojajo vojaške konje, da bo vojno ministrstvo — dasi nerado — prisiljeno v bodoče odkloniti izposojanje konj za spravlanje žetve in tudi sodnijsko nastopiti proti posestnikom, pri katerih bi se zmanjšala vrednost in uporabnost izposojenih vojaških konj.

Določitev novih prodajnih cen za nadrobno prodajo koruznih mlinskih izdelkov. Z ozirom na novi predpis za izmlevanje, ki je stopil v veljavo dne 8. maja 1916, je določila kranjska deželna vlada za nadrobno prodajo koruznih mlinskih izdelkov naslednje prodajne cene, in sicer: za koruzni zdrob 84 v, za koruzno moko 52 v, za koruzno moko za krmljenje 52 v za kg.

Podpore za svoje vpoklicanih so v nekem oziru zboljšane, in sicer dobe odslej naprej podpirani otroci, ki so pod 8 let stari, za polovico več, toda le v tem slučaju, če podpirana obitelj ne dobiva več kakor za tri odrasle osebe cele podpore. Ker je takih obitelj silno veliko, ne morejo prizadeti uradi kar samiodsebe nakazati zvišano podporo, ampak mora vsak tisti, ki ima pravico do nje, na svojem pristojnem mestu zanjo prositi.

Vprašanja in odgovori.

Na vsa kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrste med „Vprašanja in odgovore“, na ostala vprašanja se pa odgovarja pisмено, če je priložena znamka za odgovor. Odgovorja se edino na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V „Kmetovalcu“ se pri vprašanju nikdar ne natise vpraševalovo ime, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista; na poznejše došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pisмено, če je pisnu priložena 1 K v znakah kot prispevek k družbenemu pokojninakemu zakladu. Zadnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morejo biti le splošne vsebine, kajti uredništvo ne more poznati vseh včasih zelo važnih okolščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Vprašanje 61. Trsje v mojem vinogradu, ki je bilo zasajeno pred 15 leti s cepljenkami, je pričelo pešati. Ker je v sedanjih razmerah težko vinograd nanovo rigolati in ga s cepljenkami zasadi, so pri nas pričeli v vinogradih grubati evropsko trto, kakor je bilo poprej običajno, češ da ni več trtne uši. Te grubanice rasto in rode prav dobro. Ali svetujete grubanje evropskih trt? (J. L. v T.)

Odgovor: Če trte, cepljene na ameriški podlagi, pešajo, prihaja odtod, ker se jim je premalo gnojilo, oziroma ker so bile trte cepljene na tako vrsto ameriške podloge, ki ni prikladna dotični zemlji. Dandanes imamo v tem pogledu že veliko večje izkušnje ter moremo pravo podlogo izbirati, ki je prikladna kakovosti zemlje. Odločno Vas pa svarimo pred grubanjem evropskih trt, kajti ni res, da ni več trtne uši, in če take grubanice nekaj časa dobro rasto in rode, bodite vendarle prepričani, da jih bo končno trtna uš uničila.

Vprašanje 62. Ali je poraben za žveplanje trt proti plesnobi tudi žvepleni prah, ki se naredi iz žvepljenih okroglih palčic, ktere se še vedno dobe? (J. T. v R.)

Odgovor: Žveplo je žveplo, in je torej vseeno iz kakšne sirovine se je izdelala žveplova moka ali prah ter je poglavitno, da je taka moka, kolikor se le da, fino izdelana. Pustite dotične žveplove palčice na kakršenkoli način

v prav fino moko zdrobiti ali zmleti ter jo končno presejete skozi najfinejšo sito. Najbolje je vzeti sito, ki se mu naredi dno iz tiste svilene tkanine, ki jo rabijo v mlinih pri mletvi najfinejše moke.

Vprašanje 63. Moji svinji sta imeli vsaka po 11 pujskov, in ker jih je bilo preveč, sem jih moral že s tremi tedni odstaviti. Takoj, ko so bili pujski odstavljani, sem opazil, da so se pričeli med seboj suvati in sesati. Pujski so sedaj stari 10 tednov in se vendarle še niso temu odvadili ter so zato nekteri popolnoma goli po trebuhu. Odkod prihaja to **suvanje in sesanje pujskov med seboj** in kako jim je odpraviti to razvado? (J. U. v G.)

Odgovor: Edina primerna krma mladim pujskom je materno mleko, od katerega jih je le počasi odstavljati in jim je med in po odstavljanju dajati primerne krme, ki ima v sebi dovolj beljakovin in rudninskih hranilnih snovi. Če se s pujski tako ne ravna, dobe vsled napačne sestave krvi bolezen presnavljanja, ki se kaže v tem, da se pujski med seboj sujejo in sesajo, ktera bolezen je ista, kakor pri odrasli živini, ki gloda les, žre cunjce, usnje itd. Če ste pujske odstavili že s tretjim tednom, in če jim potem vrhutega niste pokladali dovolj tečne krme, tedaj ni nič čudnega, če so dobili pujski bolezen presnavljanja, h kateri je sedaj kolikortoliko že prišla razvada. Dajte pujskom v svinjak zaboj s prstjo, v kateri morejo brskati in je žreti, pokladajte kako pujskom primerno močno krmilo, najbolje zdrobljeno žito, in dajajte jim tudi klajnega apna. Ob lepem vremenu naj pridejo pujski po možnosti na prosto, kjer morejo v zemlji riti in tamkaj zasledovati razne hrošče, ličinke, črve itd., ki so izborno močno krmilo živalskega izvira, kakršno potrebuje vsak prasič, če naj dobro uspeva. V kolikor je tako suvanje in sesanje postalo razvada, je proti njej delovati na ta način, da se pujskom ne pusti se dolgočasiti, kar se doseže z zadostnim izpuščanjem na prosto, kjer se gibljejo, rijejo in se utrudijo, da potem v hlevu s slastjo jedo in nasičeni dolgo časa in mirno spiyo. Če vse to nič ne pomaga, potem ostane le eno sredstvo, in to je vsakega pujska imeti v hlevu osamljenega.

Vprašanje 64. Državno cesto poleg mojega zemljišča razširjajo in v to svrhu jemljejo moj svet, ne da bi me kaj vprašali ali mi obljubili kako odškodnino. Kam naj se obrnem s prošnjo ali s pritožbo, da dobim odškodnino za svet, ki mi ga vzamejo za razširjenje ceste? (K. Z. v G.)

Odgovor: Vi ste dolžni odstopiti svoj svet za razširjenje ceste, ki se potrebuje v to svrhu in zlasti sedaj z ozirom na vojaške namene. V mirnih časih se je to moglo zgoditi potom poravnave ali potom prisilne razlastitve. Sedaj ni časa poslužiti se dolgotrajnega razlastitvenega postopanja. Obrnite se kar preprosto na tistega poveljnika, ki cesto razširja, da Vam odkupi odvzet svet, če pa tega noče storiti, ga pa prosite, da Vam dá pismeno potrdilo, koliko sveta Vam je odvil. To pismeno potrdilo mora imeti okrogel pečat z napisom dotičnega poveljništva in na sredini cesarskega orla. Če poveljnik tudi tega noče storiti, naj županstvo naredi pred pričami zapisnik, v katerem je povedano, koliko sveta se Vam je odvzelo, da zanj niste še dobili nikake odškodnine in da Vam poveljnik ni hotel dati tozadavnega potrdila. Tak odstop sveta za razširjenje ceste za vojne namene spada pod zakon za vojne dajatve in imate pravico do odškodnine še 6 mesecev po sklenjenem miru, če morete vojno dajatev izkazati, v katero svrhu bo zadostoval tak zapisnik, ki ga zato skrbno hranite. Pri vsem tem Vam nujno priporočamo mirno, vladno in lepo vedenje, da ne pridete v kake neprimernosti napram poveljniku, ki imajo lahko za Vas zle posledice.

Vprašanje 65. S čim naj odpravim konju gliste, ki jih vsakokrat najdem v njegovem blatu po kakih pet? Konj vsled glistavosti ni ješč. Ker sem rabil proti glistam

pri konju že razna sredstva, toda brez vsakega uspeha, zato vprašam, **kako je konju odgnati gliste?** (J. C. v H.)

Odgovor: Gliste ne preneso nič sladkega, zato je kot domače sredstvo proti glistam vsaka reč dobra, ki ima v sebi sladkor. Prav dobro učinkuje pokladanje rumenega korenja, ki ima v sebi veliko sladkorja in ki je vrhutega samonasebi izborno krmilo za konje. Danes se dobi povsod surov krmilni sladkor in Vam priporočamo tudi tega v primernih množinah pokladati. Melasna krmila imajo v sebi veliko sladkorja in odganjajo gliste. Voda, na kateri se je kuhal česen in ki se vliva konju v požiralnik, istotako dobro učinkuje, ker gliste česna ne preneso. Najhitreje se gliste preženejo z gotovimi zdravili, ki so pa strupena, se dobe v lekarni le na živinozdravnikov recept in se morejo brez škode rabiti le po živinozdravnikovem navodilu.

Vprašanje 66. Bakrene žganjarske kotle smo morali oddati; drugega kupiti pa menda ne bo šlo in če se dobi, ga bo morda zopet treba oddati. **Ali bi ne bil za kuhanje žganja morda ravnotako dober kotel iz kositarjeve pločevine,** ki bi bil znotraj dobro emajliran? (F. K. v G.)

Odgovor: Za kuhanje žganja je dober kotel iz katerekoli pločevine in če smo doslej rabili večinoma le bakrene, prihaja odtod, ker niso bili veliko dražji nego drugačni, a so bili veliko bolj trpežni, kajti bakrena pločevina se tako hitro ne prežge. V sedanjih razmerah pa trpežnost ne prihaja toliko v poštev, saj kotel iz železne pločevine, če se z njim pravilno ravna in se skrbi, da ga rja ne razjeda, trpi nekaj let in krajšo trpežnost odtehta visoka cena žganja. Kotla ni treba znotraj emajlirati, ker je to silno drago in brezpomembno.

Vprašanje 67. Kaj je vzrok raku na mladem sadnem drevju ter kako se rakavost prepreči, oziroma ozdravi? (J. P. v S.)

Odgovor: Vzroki rakavosti sadnega drevja so različni. Predvsem je opomniti, da so nekatere vrste jablan posebno podvržene v gotovih razmerah tej bolezni. Tudi neugodno razmerje med kako vrsto, ki pozno ozeleni ali slabo rase in med podlago, na katero je drevo cepljeno, in ki zgođaj poganja ali močno rase, more povzročiti tvorjenje raka. Močno gnojenje z dušičnatimi gnojili pospeši pri nekterih vrstah tvorjenje raka, dočim ga gnojenje s kalijem in z apnom prepreči. Glavni vzrok rakovim ranam so pa poškodbe vsled ozeblin, kajti iz ozeblin se kaj rad izcimira rak. Raku podobne rane in bule povzročata tudi krvna uš. Proti raku se gre boriti le na ta način, da se izbirajo prikladne vrste, cepljene na prikladni podlagi, in da se drevju priskrbe ugodne razmere za rast. Rak na sadnem drevju se zdravi z izrezovanjem rane notri do zdravega lesa in z mazanjem izrezanih ran s katranom. Če se ne odvrnejo pravi vzroki raku, pa zdravljenje rakovih ran ne prepreči tvorjenja novih.

Vprašanje 68. Imam tri mesece staro žrebe, ki je počeno, t. j. ima kilo na popku. Pri sedlarju sem pustil narediti poldrugi decimeter širok platnen pas z blazinico, s katero žrebeta tesno pripašem čez kilo. Ali je prav na ta način **zdraviti kilo žrebetu** in če ne, kaj naj storim? (K. P. v S.)

Odgovor: Če trebušna mrena, ki obdaja čreva, počši tamkaj, kjer je popek, pa uhajajo čreva med notranjo in vnanjo kožo ter se naredi mehka bula, ki se imenuje kila na popku. S primernim pritiskom se čreva nazaj spravijo in bula izgine. Tak pas z blazinico prepreči uhajanje črev skozi razpoko in se sčasom, zlasti v pričetku, če razpoka še ni velika, lahko zarase in žrebe ozdravi. Vi ste torej popolnoma prav postopali in če niste drugega dosegli, ste vsaj to, da ni nikake nevarnosti za žrebetovo življenje in da se razpoka ne razširja. Če se bo razpoka popolnoma

zacementirala, je vendarle vedna nevarnost, da se pozneje ob kakem večjem naporu zopet odpre, zato je najzanesljivejše sredstvo pustiti žrebe temeljito operirati po veččem živino-zdravniku.

Vprašanje 69. Pri nas imamo rdeče in črne maline ter vprašam, **od katerih malin listje je dobro za čaj?** (J. S. v S.)

Odgovor: Za čaj je dobro le listje od robidnic, ki imajo črn plod. Vi namreč robidnice s črnim plodom nepravilno imenujete maline. Maline so pravzaprav le tiste, ki imajo rdeč in dišeč plod, iz katerega se dela malinovec.

Vprašanje 70. Ker letos brčkone ne bo dobiti superfosfata za gnojenje strniščni ajdi, brez katerega pa pri nas ajda skoraj nič ne rodi, zato vprašam, ali ne bi tudi dobro učinkovala **zmes od žlindre in kalijeve soli kot gnojilo za ajdo?** (I. Š. v S.)

Odgovor: Tudi Tomasova žlindra kot fosfatno gnojilo prav dobro učinkuje pri ajdi, četudi ne tako dobro kakor superfosfat. Ajda namreč rase razmeroma zelo kratek čas, zato je bolje, če dobi v vodi raztopljivo fosforovo kislino, kakršna se nahaja v superfosfatu, ker jo lahko hitreje vzame vase. Pa tudi iz Tomasove žlindre dobi ajda dovolj fosforove kisline, zlasti če se njiva ž njo razmeroma močno pognoji. Ajda seveda v kratkem času svoje rasti ne more Tomasove žlindre izkoristiti, a to ni nikaka po-trata, saj Tomasova žlindra učinkuje v zemlji tri do štiri leta in pride v prid tistim rastlinam, ki pridejo za ajdo.

Vprašanje 71. Pripravil sem galico za škropljenje trt ravnotako, kakor je pisano v 3. št. »Kmetovalca«, a vendar **se mi škropljeno trtje močno pali**, pa le na vršičkih. Krivdo dajem galunu. Ali bo to močno škodovalo grozdju in kaj je storiti v tem slučaju? (J. S. v K.)

Odgovor: Ne galica in ne galun ne moreta trt hudo opaliti, če ni bila škropilna zmes kislá, zato pripravljajte galico vedno le s pomočjo fenolftaleinovega popirja, da se prepričate, ali ste vzeli zadostno množino apna, torej tako, kakor je natančno popisano v 9. št. »Kmetovalca« na strani 72. Vendar se pa vkljub temu včasih zgodi, da se pri občutljivejših trtnih sortah, n. pr. pri španjolu, portugalki itd. nežni, mladi vršički nekoliko osmodijo. Tega pa nista kriva ne galica, ne galun in ne napačno pripravljane škropilne tekočine, temveč vreme. Če je spomladi dlje časa mokro in oblačno vreme, postane namreč tenka kožica mladih listov (kutikula) tako nežna in nerazvita, da jo vsaka tekočina, ki vsebuje le količkaj tujih, ostrih snovi, zlasti če nabrizgamo od solnca razgreto trto, mlade listke nekoliko osmodi, tako da se sfrknejo in celi ali le na robih zasušijo. Vendar je navadno škoda, ki s tem nastane, le neznatna in že celo ni znano, da bi grozdje od tega kaj trpelo. Ker se je opazilo, da močne galične raztopine v tem oziru huje vplivajo, se jemlje za prvo škropljenje trt vedno šibkejša raztopina kakor za poznejša škropljenja. Ampak tudi poleti, pri drugem in tretjem škropljenju je treba previdnosti. V hudi vročini učinkujejo kapljice vode namreč tako, kakor steklene leče, ki trto opalijo. Zato je priporočljivo v najbolj vročih urah s škropljenjem prenehati.

B. Skalicky,

c. kr. vinarski nadzornik v Rudolfovem.

Kmetijske novice.

Jajca se najceneje konservirajo v apnovi vodi; vsako drugo spravljane jajce je dosti dražje, apnovo vodo pa dobimo pogosto celo zastoj. Jajca ostanejo v apnovi vodi leta sveža, porabna in okusna. Neka gospodinja piše v »Fricks Rundschau«: Koncem marca 1914 sem vložila v apno 2400 jajc. Ko je izbruhnila vojna in so se jajca

podražila, sem varčevala s svojo zalogo; zadnja jajca sem vzela iz apna šele januarja 1916, torej skoraj po dveh letih. Bila so docela sveža; celo trd sneg sem napravila iz njih. To je pač najboljši dokaz, kako dobro se ohranijo jajca v apnu. — Da se spravljena jajca ne pokvarijo, zato je treba jajca in apneno vodo prav pripraviti. Jaz delam takole: V vsako roko vzamem jajce in potrkam nalahno zdaj s tem koncem jajca, zdaj z onim ob leseno mizo. Trkati je treba seveda zelo previdno. Jajce, ki ima najmanjšo, tudi nevidno razpoko, ne da čistega glasu in seveda ni dobro za konserviranje, ker bi tudi skozi tako razpoko sčasoma prišla apnena voda v jajce in vsebino razkrojila. Umazanih jajc nikdar ne spravljam, ker onesnažijo apnovo vodo, vsled česar se tudi ostala jajca slabo drže. Ko so vsa jajca preizkušena, dam v kad gašenega apna, razgnetem ga z rokami in prilivam polagoma vedno več vode, te pa toliko, da nastane redka, mleku podobna tekočina. Na vedro vode računam 1 liter gašenega apna. Posodo pa napolnim le do polovice s to vodo, ker je treba prostora tudi za jajca. Nato vlagam jajca. Dajem jih kar na vodo, ker se v apnovi vodi le polagoma pogrezajo k dnu. Vlagati se pa mora hitro, da se apno prej ne vsede. Tekom prihodnjih dni se napravi na apnovi vodi tenka, ledu slična skorjica. Ta skorjica mora ostati cela, ker pomaga zapirati zraku dostop do jajc in jih brani škode. Šele, ko začneš jajca rabiti, smeš razdrobiti to skorjico.

Družbene vesti.

* **Zavod za promet z žitom ob času vojne.** C. kr. minister za notranje zadeve je imenoval podpredsenika c. kr. kmetijske družbe g. kanonika dr. E. Lampeta udom posvetovalnega sveta za ta zavod.

* **C. kr. kmetijska družba kranjska** je pri Kranjski deželni banki v Ljubljani podpisala in takoj vplačala 25.000 K četrtega vojnega posojila; prejšnjih vojnih posojil je družba podpisala 75.000 K. Skupaj je torej dosedaj subskribirala 100.000 K vojnega posojila. Poleg tega so uradniki c. kr. kmetijske družbe podpisali in takoj vplačali še skupno 5000 K četrtega vojnega posojila, in sicer: ravnatelj Gustav Pirc 1000 K; tajniški pristav Alojzij Jamnik 500 K; kulturni inženir M. Kosmač 500 K; knjigovodja O. Schmidt 500 K; drevesnični oskrbnik Josip Urbančič 500 K; pisarničar Jos. Lokar 300 K; pisarničar Anton Bukovic 300 K; skladiščnik Josip Mulaček 300 K; skladiščnik Alojzij Škerlj 200 K; uradnica Ida Kustrin 200 K; uradnica Marija Lokar 200 K; uradnica Matilda Rohrman 200 K; uradnica Ivana Jurca 200 K; vrtnarski pomočnik Ivan Marolt 100 K; uradni sluga Anton Marn 100 K. V kolikor uslužbenci c. kr. kmetijske družbe niso vojnega posojila iz svojih prihrankov takoj v gotovini plačali, je kmetijska družba založila zanje potrebno svoto ter je sama potrebno posojilo financirala.

* **Konjerejcem.** V založbi c. kr. kmetijske družbe kranjske je izšla kot XV. zvezek kmetijske knjižnice knjiga »Sosedu Razumnika konjereja«, katero je po dr. Steuertu iz nemščine preložil in za naše razmere priredil družbeni adjunkt A. Jamnik. Knjiga je pisana v obliki pogovorov Razumnika s svojimi sosedi. Obsega 167 strani in 77 velezanimivih podob. Vsebinska je zelo bogata in poučna. Prav zanimivo je pisano o podedovanju, o raznih boleznih ter razvadah konj in kako jih je zdraviti, oziroma napake odpraviti, o ravnanju s plemenskimi kobilami, dalje o težavah pri porodih, o negovanju kobil in žrebet ob porodu, o krmljenju, vpreganju, podkovanju, o momentih, na katere je paziti pri nakupu živali itd. V knjigi se nahaja vse, kar bi utegnilo zanimati naše konjerejce. Več teh se je izrazilo, da jim je ta knjiga prav dobro podučila in jako

dobrodošlo razvedrilo. Po vojni se bo treba dobro oprijeti umne konjereje ter bo v ta namen knjiga vsakemu konjereju jako dobro služila. Obenem je ista lepo darilo in prijetno čtivo za naše kmečke sinove, ki se nahajajo ranjeni po bolnicah in rekonvalescentnih domovih. Za ude c. kr. kmet. družbe kranjske stane knjiga s poštnino vred 1 K, ze neude in v knjigotrštvu pa K 1'20 brez poštne. Naroča se pri c. kr. kmetijski družbi kranjski v Ljubljani, Turjaški trg 3.

* **Za vinogradnike in vinske trgovce** ima družba v zalogi sledeči novi dve kletarski potrebščini: 1. **Bernadotov vinomer** (vinsko tehtnico) za hitro določanje alkohola v vinu mrzlim potom. Cena temu vinomeru je 6 K ter je denar pri naročitvi naprej poslati. 2. **Eponit**, s katerim se vzame vinu vsak zoprni okus ali duh, bodisi po gnilobi, plesnivcu, po sodu, grenkobi itd. **Kg** eponita stane 5 K brez poštne in zavoja. Množine eponita po 10 **kg** se pošilja za 60 vinarjev s poštnino in zavojem vred kakor vzorec brez vrednosti in je denar naprej poslati.

* **Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralni-kove cevi za odraslo goved po 14 K komad in za teleta, ovce in koze po 8 K komad. Trokarji so po 5 K komad. Požiralnikove cevi in trokarji služijo v to, da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — Napajalnike za teleta iz pocinjene pločevine oddaja družba po 12 K. Gumijevi seski so po K 1'60. Mlečne cevi so po 80 h.

* **Melasno krmilo** ima v zalogi kmetijska družba ter je oddaja 100 **kg** po 35 K brez vreč. Vreče se posebej zaračunijo in se vzamejo nepoškodovane za celo zaračunjeno vrednost nazaj, če se plača voznina. To melasno krmilo je iz deželne tvornice za krmila, je izdelano iz mešanice melase ter takih vsrkujočih snovi, ki so samensebi dobro krmilo in brez vsake primesi ničvredne šote, kakor jo pridevajo v drugih tvornicah za krmila. Melasno krmilo ni sicer nikako močno krmilo, ker nima v sebi velikih množin beljakovin, a je izborno nadomestno krmilo, ki daje živalim moč in proizvaja telesno toploto, varčuje porabo dragih beljakovin in zato izdatno pomaga tvoriti telesno težo in zlasti tvorjenje masti in špeha. Živalim, ki so breje, melasno krmilo zadnje tedne brejosti ne prija, ker povzroči povrženje. Sedaj ob zeleni klaji, ki ima v sebi silno veliko lahko prebavljivih beljakovin, je primešavanje melasnih krmil prav razumno in izborno učinkujoče.

Klajno apno, 38—42 %, precipitirano (ne žgano) blago, doide družbi v treh tednih in ga bo oddajala v izvornih vrečah, težkih 50 **kg** po 52 v **kg**. Za manjše pošiljate na zunaj se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 **kg** se ne razpošilja. Opozorjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmu, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štupami za živino.

Živinska sol po K 12'20 100 **kg**.

* **Umetna gnojila:**

Kalijeva sol po K 16— 100 **kg**.

Kajnit po 8 K 100 **kg**.

Vreče pri navedenih cenah niso vštete in je plačati za vrečo, vsebujočo 100 **kg**, posebej 2 kroni; družba pa prosi naročnike, da ji vreče vrnejo ter jih jim plača po ravno tej ceni, če se vrnejo dobro ohranjene.

Tomasova žlindra. Družba zopet sprejema naročitve na Tomasovo žlindra, ki bo v kratkem došla. Negotovo je, koliko odstotkov skupne fosforove kisline bo

vsebovala žlindra. Tvornice bodo pošiljale toliko odstotno blago, ki jim bo slučajno na razpolago in ki vsebuje lahko 13, lahko pa tudi do 19 odstotkov fosforove kisline; cene bodo različne, nikakor pa razmeroma ne višje, kakor so bile pozimi. Umetnega gnojila bo tudi jeseni zelo primanjkovalo in kdor si ga sedaj ne priskrbi, utegne ostati v svojo veliko škodo popolnoma brez njega. Družba bo v prvi vrsti vpoštevala skupne naročbe potom podružnic. Prijave naj se pošljejo družbi do 5. junija.

* **Diamalt** se dobi v pločevinastih ročkah po 4 1/2 **kg**, ki stanejo po 8 K, dobe se pa sedaj tudi manjše ročke po 1 **kg**, ki stanejo 2 K (brez poštne). Opozorjamo na spis »Diamalt, dober pripomoček pri peki« v peti števil. »Kmetovalca« iz l. 1914.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dne 6. marca 1916.

(Dalje.)

Za nove ude so se prijavili in jih je glavni odbor sprejel gg.:

Brence Ivan, posestnik v Zaplani; Rozman Frančišek, posestnik v Gregorcu; Kmetijsko društvo v Horjulu; Zagorc Josip, posestnik v Št. Jerneju; Tavčar Karol, posestnik v Krškem; Avguštin Marija, posestnica v Dulah; Bevc Martin, posestnik v Drnovem; Pisanski Janez, posestnik v Mrtvicah; Škrbina Marija, posestnica v Mrtvicah; Račič Terezija, posestnica v Vehrah; Lopatič Josip, posestnik v Vehrah; Zorko Anton, posestnik v Drnovem; Jankovič Martin, posestnik v Vehrah; Margetič Janez, posestnik v Vehrah; Žabkar Frančišek, posestnik v Bregih; Bučar Anton, posestnik v Goleku; Mlaka Martin, posestnik v Drnovem; Levičar Ana, posestnica v Osredku; Škoflanc Matija, posestnik v Bregih; Kapler Josip, posestnik v Ravnah; Trobenta Terezija, posestnica v Gorenji vasi; Račič Martin, posestnik v Vehrah; Škrbina Mihael, posestnik v Mrtvicah; Gabrič Ivana, posestnica v Gorenji Lepi vasi; Bučar Alojzija, posestnica v Gorenji Lepi vasi; Zorko Vinko, posestnik na Trški gori; Urbanč Janez, posestnik v Drnovem; Vrečko Alojzija, posestnica v Leskovcu; Škoflanc Janez, posestnik v Bregih; Kastelec Josip, posestnik v Ženjah; Vogel Mihael, posestnik v Mrtvicah; Omerza Anton, posestnik v Krškem; Jurčec Anton, posestnik v Krškem; Naroglav Anton, posestnik v Gor. Pijavškem; Kočnar Josip, posestnik v Gor. Pijavškem; Urbanc Alma, graščakinja v Čemšeniku; Karn Josip, posestnik v Dobrempolju; Švab Josip, posestnik v Črnicu; Selan Frančišek, posestnik v Vrbnjah; Frelj Andrej, posestnik na Brezjah; Jurgele Janez, posestnik v Spod. Otoku; Klemenc Matevž, posestnik v Zg. Šiški; Žorman Frančišek, upravitelj ljubljanskega pokopališča pri Sv. Križu; Trojar Ivana, posestnica v Zgor. Ljuši; Kokalj Marija, posestnica v Ježi; Močnik Janez, posestnikov sin v Ježi; Špendal Ferdinand, pos. v Žvircah; Valjavec Janez, posestnik v Žvircah; Valjavec Janez, posestnik na Brezjah; dr. Grivec Frančišek, prof. bogoslovja v Ljubljani; Jecelj Peter, posestnik v Hrovači; Lovšin Štefan, posestnik v Sajevcah; Bevc Anton, posestnik v Statenberku; Gorjup Janez, pos. v Ribjeku; Jankovič Alojzija, posestnica v Vinicah; Kovačič Josip, posestnik v Slepseku; Kumer Josip, posestnik v Mokronogu; Prijatelj Janez, posestnik v Vel. Cirkniku; Tomic Frančišek, posestnik v Trebelnem;

(Dalje sledi.)

Vabilo

k občnemu zboru podružnice c. kr. kmetijske družbe v Strugah, dne 12. junija t. l. ob treh popoldne v prostorih Hranilnice in posojilnice v Strugah.

SPORED:

1. Poročila načelnštva o poslovanju podružnice v letu 1915.
2. Volitev zastopnika za glavni občni zbor.
3. Slučajnosti, ki so času primerne.

V Strugah, 24. maja 1916.

Frančišek Hočvar, načelnik.